

OPERATIIVINEN SOPIMUS 2019

Toimiala: Vapaa-aika

Palvelualue: Kirjastopalvelut

Sopimuksen tarkoitus:

Operatiivinen sopimus täydentää toimialan strategista sopimusta. Tässä sopimuksessa määritellään kaupungin strategiasta, strategisten ohjelmien linjauksista sekä kulttuurilautakunnan painopisteistä johdetut kirjastopalveluja sitovat tavoitteet.

1 Lähtökohdat

1.1 Kuvaus toiminnasta

Laki yleisistä kirjastoista määrittelee yleisen kirjaston tehtävät seuraavasti: 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta; 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kirjaston palveluverkko muodostuu pääkirjastosta, 11 lähikirjastosta, Skanssin monipalvelupisteestä ja kahdesta kirjastoautosta. Lähikirjastoista seitsemän on oma-toimisesti käytettävissä klo 7-21 kaikkina viikonpäivinä.

Turun kaupunginkirjasto koordinoi Vaski-yhteistyötä ja toimii Lounais-Suomen alueellisena kehittämiskirjastona opetus- ja kulttuuriministeriön erillisen rahoituksen turvin.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät

Lähipalveluiden kysyntä on lisääntynyt omatoimikirjastojen ja ilmaisten varausten myötä. Lisäksi sekä rakenteilla että suunnitteilla on uusia monitoimitaloja, jotka tulevat lisäämään alueen asukkaiden kiinnostusta lähellä olevien palveluiden hyödyntämiseen. Lähipalveluiden kannalta on tärkeää seurata alueen väestökehitystä ja lisätä kohdennettuja palveluja eri alueille asukkaiden tarpeiden mukaan. Kokonaisuutenaan kirjaston tulee tehdä tarkempaa analyysia resurssien kohdentamisesta niin eri asiakassegmenteille kuin eri palvelumuotoihin.

E-aineistojen hankinta on lisääntynyt muutaman viime vuoden aikana ja asiakkaiden tietoisuus niiden olemassaolosta on parantunut, siten myös käyttö on kasvanut selvästi. Jatkossa niin e-aineistojen tarjonta kuin kysyntä tulevat kasvamaan. Samoin yleisemmin digitalisaatio tulee vaikuttamaan kirjastojen palveluihin ja oletuksena on, että kuntalaiset yhä enemmän hakevat tukea kirjastosta digitaalisten palveluiden käyttöön ja myös käytössään olevien laitteiden hallintaan. Tämä aiheuttaa haastetta niin henkilökunnan osaamisen kehittämiseksi kuin kirjaston käytössä olevan laitekannan laadulle. E-aineistojen lisääntyminen, palveluiden digitalisoituminen ja uudet palvelut (3D-tulostus, pajatoiminta) vaikuttavat kirjastotilan käyttöön ja tilamuutostarpeita olisi hyvä suunnitella pitkäjärjestyksellä.

Lukukeskuksen selvitysten mukaan kotitaustan ja alueellisten erojen vaikutukset oppimistuloksiin ovat kasvussa. Kokonaisuutenaan heikkojen lukijoiden määrä on lisääntynyt ja samalla hyvin lukevien määrä on vähentynyt. Suomalaisista 11 % lukee heikosti ja mukana on iso joukko aikuisiakin (370 000). Tässä tilanteessa kirjastolta tullaan odottamaan lisää ja uudenlaisia lukemiseen kannustavia menetelmiä ja entistä enemmän on huomioitava myös muut asiakasryhmät kuin lapset ja nuoret. Samoin mediakasvatukselle on entistä enemmän tarvetta kaikissa ikäluokissa.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Toimintaympäristön keskeisimmät muutokset liittyvät lähipalveluiden käyttöön, digitaalisuuteen ja lukutaidon tilanteeseen Suomessa. Näiden pohjalta on valittu kirjaston kehittämisen painopisteiksi aktiivisen kansalaisuuden ja lukutaidon tukeminen sekä digitaalisuuden huomioiminen toiminnassa monipuolisesti. Painopisteillä toteutetaan kulttuurilautakunnan painopisteitä: Eriarvoistumisen poistaminen - kaikkien yhteinen Turku ja Digitaaliset palvelut - moderni ja historiallinen Turku.

*Aktiivinen kansalainen

Kirjastolain tavoitteena on edistää aktiivista kansalaisuutta, myös kaupungin yhtenä strategisena teemana on aktiivinen turkulainen. Kulttuurilautakunnan yhtenä teemana on Eriarvoistumisen poistaminen - kaikkien yhteinen Turku, jota tuetaan kirjaston osalta tällä kokonaisuudella. Kirjaston perustoiminnassa tavoite näkyy mm. aktiivisena tapahtumatoimintana, kaupunkilaisten osallistamisena palveluiden kehittämiseen sekä palveluiden pitämisenä mahdollisimman saavutettavina.

Kehittämiskohteet:

- Monitoimitalojen yhteistoiminnan kehittäminen (jatketaan vuonna 2018 aloitettua kehittämishanketta)
- Yksinäisyyden torjunta
- Lähikirjastojen tapahtumakonseptin kehittäminen.

*Lukeminen on ilo

Kirjaston yksi vahvimmista perustehtävistä on edistää lukutaitoa. Lukutaidon tukemisella voidaan vaikuttaa eriarvoisuuden poistamiseen. Perustoiminnassa tämä näkyy aktiivisena kokoelmatyönä, kirjallisuuteen liittyvinä tapahtumina ja näyttelyinä sekä kirjavinkkauksena ja lukupiireinä.

Kehittämiskohteet:

- Uudet lukutaitoa tukevat toimintamallit.

*Digimpi kirjasto

Kulttuurilautakunta on nostanut yhdeksi teemaksi Digitaaliset palvelut - moderni ja historiallinen Turku. Digitaalisten palveluiden lisääntyminen näkyy monella eri tavalla kirjaston toiminnassa. Aineistot muuttuvat digitaalisiksi ja kokoelmatyössä tulee huomioida digitaaliset aineistot niin hankinnassa kuin muussa kokoelmatyössä. Asiakat käyttävät yhä enemmän digitaalisia palveluita ja samalla henkilökunnan osaamiselle kohdistuu uudenlaisia vaatimuksia. Myös tilojen tulee muuntautua hyödyntämään digitaalisia innovaatioita ja mahdollistaa asiakkaiden uudenlaiset työskentelytavat.

Kehittämiskohteet:

- Paikannus ja suosittelu
- Pääkirjaston toiminnallisuuden parantaminen.

2 Taloudelliset tavoitteet

2.1 Määrärahat

1.000 €			
Turun kaupunginkirjasto	TOT 2017	TAM 2018	TAE 2019
Toimintatulot	684	753	753
Toimintamenot	11 542	11 616	11 644
Toimintakate	-10 859	-10 863	-10 891
Muutos-%		0,0 %	0,0 %

3 Resurssien käyttö

3.1 Työvoiman käyttö

	TOT 2017	TA 2018	TA 2019
Htv	148,2	152,5	153,5
Palkat ja palkkiot	4 797 002	4 857 194	5 016 925
Sijaistus %	46,5%	42%	42%
Sairauspoissaolo%	4,0%	3,6%	3,4%

4 Toiminnalliset tavoitteet

Projekti	Alku	Loppu	Hyötytavoite	Tuotostavoite	Strategiakytös
Lähikirjastojen tapahtumakonseptin kehittäminen	1.2.2019	30.11.2019	Lähikirjastojen tapahtumakonseptin määrittely alueellisen aktiivoinnin kautta, tapahtumatoimintaa toteutetaan laajalla yhteistyöllä.	Lähikirjastojen tapahtumatuotannon monipuolistaminen yhteistyössä niiden alueella toimivien tahojen kanssa.	2.3.4 Vahvistetaan aluenäkökulmaa asuinalueiden ominaispiirteitä hyödyntämällä
Yksinäisyyden torjunta	8.1.2018	31.12.2019	Yksinäisyyden torjunta parantamalla erityisesti ikääntyneiden mahdollisuuksia osallistua kulttuuripalveluihin, kannustetaan ihmisiä osallistumaan vapaaehtoistoimintaan, madalletaan kulttuuripalveluihin osallistumista kirjaston avulla.	Omakirjastotoiminta käynnistetty. Vapaaehtoistoimintaa lisäävät toimenpiteet. Kulttuurikoordinaattorien tuottamat tapahtumat.	2.3.7 Hyvän elämän Turku luodaan ottamalla aktiivisuus elämäntavaksi
Paikannus ja suosittelu (Näkymätön näkyväksi)	2.10.2017	13.12.2019	Asiakas voi paikannusohjelman avulla löytää omatoimisesti nopeammin ja helpommin etsimänsä aineiston. Suositellutoiminto tarjoaa asiakkaille aiempaa aktiivisemmin koko kokoelman aineistoja (varastokokoelma, e-kirjat). Taustalla oleva datavaranto toimii tietojohdamisen apuna ja antaa välineitä henkilökunnalle kokoelman evaluointiin ja profilointiin.	Projektin tuotoksena ovat kehittyneemmät kokoelman ja sen käytön analyysi- ja raportointimenetelmät, asiakaslähtöinen suosittelu ja niiden myötä kokoelman monipuolisempi käyttö. Raportointi- ja analyysityökalu sekä sen pohjalle rakennettavat paikannus- ja suosittelusovellukset voidaan ottaa käyttöön myös muissa kirjastoissa. Ne eivät ole esimerkiksi kirjastojärjestelmäsidonaisia.	3.2.3 Digitaalisia palveluja kehitetään laajalla ja avoimella yhteistyöllä
Pääkirjaston toiminnallisuuden parantaminen	2.4.2018	31.12.2019	Pääkirjaston toiminnallisuuden parantaminen huomioimalla asiakkaiden toiveet ja digitaalisuuden mukanaan tuomat muutostarpeet, mahdollistetaan uudet digipalvelut.	Pääkirjaston toiminnallisuuden parantaminen on usean vuoden projekti. Ensimmäiseksi suunnitellaan musiikkiosaston ja uutistorin tilauudistukset. Tiloista vähennetään vajaakäytössä olevia kokoelmia, tilalle tuodaan uusia palveluita, kuten pajatoimintaa.	2.3.7 Hyvän elämän Turku luodaan ottamalla aktiivisuus elämäntavaksi
Uudet lukutaitoa tukevat toimintamallit	31.10.2018	31.12.2019	Uusia toimintamalleja kehitetään erityisesti ulkopuolisen hankerahoituksen avulla eri kohderyhmille	Käynnistetään toimintamallien suunnittelu ja haetaan rahoitusta ensimmäisille lukutaitoa parantaville projekteille.	2.3.7 Hyvän elämän Turku luodaan ottamalla aktiivisuus elämäntavaksi
Monitoimitalojen yhteistoiminnan kehittäminen	31.12.2016	1.4.2019	Monitoimitalossa palvelu sujuu saumattomasti ja asiakaslähtöisesti. Eri toimijoiden ammatillista osaamista voidaan jakaa. Projektin tavoitteena on tuottaa alueen asukkailla entistä saavutettavammat palvelut hyödyntämällä tilojen joustavaa yhteiskäyttöä ja kirjasto- ja nuorisopalvelujen välistä yhteistyötä.	Kustannussäästöjä tulee sekä päällekkäishankintojen minimoimisesta että tilojen ja resurssien joustavasta monikäyttöisyydestä.	2.3.4 Vahvistetaan aluenäkökulmaa asuinalueiden ominaispiirteitä hyödyntämällä

5 Henkilöstön hyvinvointi ja työelämän laatu

5.1 Kaupungin yhteiset tavoitteet

Henkilöstöohjelman painopistealue	Toimialan tavoite TA 2019	Palvelualueen toimenpiteet TA 2019
Työ lisää hyvinvointia	3A Annamme selkeän suunnan ja tavoitteet	Selkeytämme kirjaston toimintaperiaatteita ja toiminnan seurantaa
Rakentava ja hallittu muutos - muutos on mahdollisuus!	6A Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa	Vahvistamme työyhteisössämme jokaisen vastuuta kehittämisestä, kannustamme rohkeuteen ja palkitsemme.
Parempi johtaminen	7A Tavoitteiden selkeys ja avoimuus päätöksenteon perusteissa	Kuvaamme kirjaston hallinto- ja osallistumismallin.
Lisätietoja:		

5.2 Palvelualueen seurattavat tavoitteet

Kunta 10- mittarit	TOT 2016	TA 2018	TA 2019
Väkivalta asiakkailta (kyllä, %)	14,8	10,0	10,0
Työyhteisötaidot: auttaminen ja huomaa- minen (1 - 5)	3,48	4,0	4,0
Lisätietoja:			

6 Tunnusluvut

6.1 Tavoitteelliset tunnusluvut

Tunnusluku	Tyyppi	TOT 2016	TOT 2017	TA 2018	Arvio TOT 2018	TA 2019	Seuranta- väli
Kulttuurikoordinaattorien järjestämät tapahtumat	V		1 534		1 600	1 600	kk
Aineistohankinnat	V	53 385	56 386	56 000	56 000	56 000	kk
Käyttäjäkoulutus	L/V	913	984	900	900	920	kk
Tapahtumat	L/V	1 298	1 334	1 100	1 404	1 400	kk
Tapahtumiin osallistuneet	L/V	33 626	39 457	25 000	37 000	39 000	kk
Asiakaspalvelukyselyn keskiarvo	L/V	4,44	4,39				
Asiakaspalvelukyselyn ka, pääkirjasto	L/V	4,46	4,46				

Tunnusluvun tyyppi:

V= Volyymi

L/V=Laatu/vaikuttavuus

S/P=Saataavuus/peittävyys

T/T=Tuottavuus/taloudellisuus